

Malungsgruvan

Malung-
gruvan

FAKTA

Orsasandstenen bildades för omkring 430 miljoner år sedan. Det är en fossilfattig sedimentär bergart som till större delen består av kiselbunden kvarts.

Vanliga ytbearbetningar: Slipad, blåstrad och kryssharnad.

Orsasandstenen förknippas främst med slipstenar. Men i dag går merparten av produktionen till byggnadssten. När Rosenbad nu ska restaureras öppnas åter tälten vid Malungsgruvan.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **ORSASTEN**

Torsten Lenner tackar försynen för att han investerade i en ny såg för några år sedan.

– Annars hade jag nog tvingats att tacka nej till den här beställningen, det verkar finnas en mening med allt.

Det är Statens fastighetsverk som är den stora beställaren. Regeringskansliet i kvarteret Rosenbad vid Drottninggatan ska restaureras och volymerna som krävs har fått Orsasten att öppna upp tälten vid den gamla Malungsgruvan.

Ordern är den största i bolagets historia.

– Vi räknar med att beställningen ger jobb för två till tre personer i två år framåt. Vår omsättning fördubblas under tiden arbetet pågår, säger Torsten Lenner.

När han tog över efter sin far vid mitten av 80-talet räknade han med att bolaget mest skulle syssla med produktion av slipstenar och gravvårdar. Men i dag är slipstenarna bara en liten del av verksamheten jämfört med byggnadsstenen.

Slipsten måste ha lite mjukare struktur än byggnadssten.

– Den börjar snarare bli bristvara, i dag jobbar vi bara med vad vi har i lager, säger Torsten.

Slipstensproduktionen i Orsa har tusenåriga anor. Det har präglat bygden, och tre slipstenar syns i sockenvapnet. Den historiska produktionstoppen nåddes i början av förra seklet då runt 500 personer årligen tillverkade 100 000 slipstenar.

GEOLOGISKT ÄR ORSASANDSTEN en fossilfattig sedimentär bergart som bildades för 430 miljoner år sedan. Sandstenen i trakterna runt Siljan består till största delen av kiselbunden kvarts, vilket bland annat gör att den lämpar sig bra till just slipstenar.

– Orsasandsten har också packats hårdare än annan sandsten. Det beror på att inlandsisen låg kvar längre här än på andra platser i Sverige där det förekommer sandsten, säger Torsten Lenner.

Hårdheten gör att stenen även lämpar sig mycket bra som byggnadsmaterial, understryker han.

– Det finns till exempel mycket Orsasandsten i Centralposthuset på Vasagatan i Stockholm, en av de trafikmässigt tuffaste miljöerna i Sverige. Den har ändå stått emot både föroreningar och försurning. Man behövde bara byta mindre delar när man nyligen tvättade och restaurerade fasaderna.

Utseendemässigt påminner Orsasandstenen mycket om den skånska Övedssandstenen, som även den förekommer i många kända byggnader som Grand Hotell i Lund. Men till skillnad mot Orsasandstenen bryts den inte längre aktivt. Det ger Orsasten en unik position vid restaureringar och nybyggnationer.

– Vi märker en stadigt ökande efterfrågan sedan några år tillbaka, och det känns tryggt att veta att vi står rustade för att möta den, säger Torsten Lenner. ■

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS